

Magyarországra hazatérve nem lel olyan írói csoportot, amelyhez maradéktalanul csatlakozni tudna; többféle lapnak lesz egy-egy alkotással vagy tartóssabban munkatársa, Szabó Lőrinc *Pandorájába* éppen úgy ad verset, mint Goda Gábor *Porondjába* ars poetica igényű írást, *A Tollban* rendszeresen publikál, de akihez valóban ragaszkodik, akinek társasága igazán fontos lesz számára, az a sehová be nem sorolható Krúdy Gyula,¹⁰ a prózai epikát látomásaival átlírizáló, és ezen keresztül az asszociációs technikát magas szinten létrehozó szerző. Mellette fokozatosan (és inkább az 1930-as évektől) Kosztolányi lesz az, akinek élethimnuszait a magáénak vallja, azt a fajta versbeszédet, amely a köznapiságot fokozza himnikussá.

a leglényegesebb, hogy a regényeivel helyenként nyugtalanító érdeklődést keltő Márai csupán látszólag illeszkedik bele a XIX. századi értelemben vett realizmust, a jókais és mikszáthos hagyományokat kedvelő és értékelő közvélemény elvárásaiba, valójában egy összetettebb, lélektanilag árnyaltabb és a cselekményességet mind inkább a háttérbe szorító regényalakzat megformálására törekszik. Részben irodalmi olvasmányai, részben Krúdy-élménye hatására mind fontosabbá válik a „mögöttes” tartalom, a szavakkal ki nem fejezett, csupán sugallt, sejtetett történés, amely az útleírás vagy a regény belső utalásrendszeréből olvasható ki. Ezzel párhuzamosan kezdődik meg Márai regényeinek átlírizálódása, a valódi dialógusok helyébe lépő párhuzamos monológok regényszervező erejének térhódítása, ezzel együtt, a mondatok értelmi rendje mellé, fokozatosan, a mondatok zenei hangsúlyainak egyenértékűsítése. Ez nyilvánvalóan fokozott retorizáltságot eredményez, és így látszólag visszautal a romantikus tirádákra, ha nem vesszük tekintetbe Krúdy Gyula egyes regényfejezeteinek mondatkompozícióit.

- 10 A Szindbád hazamegy c. regény és az Ihlet és nemzedék c. tanulmánykötet Krúdyt bemutató írásai, valamint a még fel nem dolgozott újságcikkeken kívül vö.: Krúdy világa. Szerk.: Tóbiás Áron. Budapest 1964, 218–219. Megtaláltam Márainak egy Krúdyhoz írt levelét, itt közlöm: a levélpapíron felül: I. Mikó utca 2. Tel.: Kr.[isztina] 506–83. „Igen tisztelt Uram, köszönöm sorait, mert alkalmat adnak arra, hogy levélben mondjak köszönetet könyveicéért. Mikor tíz esztendei külföld után hazajöttem, a Vörös postakocsi volt az első könyv, amit – újból – elolvastam, s ebben a zűrzavaros magyar világban úgy éreztem, hogy az Ön könyve egy kissé hazakalauzolt. Mindig hálás, tisztelő híve Márai Sándor. 1928. december.” (OSzK Kt, Levelestár).